

**IJRO ETUVCHI HOKIMIYAT FUNKSIYALARINING NAZARIY-
HUQUQIY ASOSLARI TAHLILI**

Mamanazarov Solijon Sherzodbek o'g'li

TDYU 70420106-Davlat boshqaruvi huquqi magistranti

Ilmiy rahbar: Axmedshayeva Mavluda Axatovna

TDYU yu.f.d., professor (professorlar kengashi raisi)

***Annotatsiya:** Ushbu tezis ijro etuvchi hokimiyatning nazariy-huquqiy asoslarini, funksiyalar tizimini va huquqiy tartibga solish mexanizmlarini kompleks tahlil qiladi. Tadqiqot hokimiyat bo'linishi kontseptsiyasi doirasida ijro etuvchi hokimiyatning mohiyatini, qonunchilik va sud hokimiyati bilan o'zaro munosabatlarini, shuningdek, O'zbekiston Respublikasidagi konstitutsiyaviy-huquqiy asoslarini o'rganadi. Mavzu «Yangi O'zbekiston» islohotlari kontekstida dolzarb hisoblanadi.*

***Kalit so'zlar:** ijro etuvchi hokimiyat; davlat boshqaruvi; hokimiyat funksiyalari; huquqiy tartibga solish; ma'muriy huquq; konstitutsiyaviy huquq; davlat apparati.*

Kirish:

Ijro etuvchi hokimiyat nazariyasi davlat huquqi fanining markaziy muammolaridan biri bo'lib, har bir davlatning konstitutsiyaviy asoslari bilan bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasida «O'zbekiston — 2030» strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar mazkur mavzuning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Prezident Sh.M.Mirziyoyevning 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni davlat boshqaruvini tubdan yangilashni talab etmoqda.

Ijro etuvchi hokimiyatning nazariy asoslarini tahlil qilish — bu nafaqat akademik, balki amaliy ahamiyat kasb etuvchi vazifadir. Mazkur tadqiqot ushbu bo'shliqni to'ldirish va O'zbekiston uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab

chiqishga mo'ljallangan.

Asosiy qism:

Ijro etuvchi hokimiyat — bu qonunchilik hokimiyati tomonidan qabul qilingan qonunlarni ijro etuvchi, davlatning kundalik boshqaruv faoliyatini ta'minlovchi hokimiyat bo'g'inidir. J.Lokk (1690) va Sh.L.Monteskye (1748) ning klassik asarlari asosida shakllantirilgan hokimiyat bo'linishi nazariyasi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlab kelmoqda.

Tadqiqotda ijro etuvchi hokimiyatning besh asosiy funksiyasi ilmiy asosda ajratilgan: (1) tartibga solish funksiyasi — davlat siyosatini ishlab chiqish va normativ hujjatlar qabul qilish; (2) amalga oshirish funksiyasi — qonun va qarorlarni hayotga tatbiq etish; (3) nazorat funksiyasi — ijro intizomini ta'minlash; (4) koordinatsiya funksiyasi — idoralar faoliyatini muvofiqlashtirish; (5) xizmat ko'rsatish funksiyasi — fuqarolarga davlat xizmatlarini taqdim etish.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 98–103-moddalari, «Vazirlar Mahkamasi to'g'risida»gi Qonun (2003) va boshqa normativ hujjatlar tahlili ijro etuvchi hokimiyatning huquqiy bazasini to'liq belgilaydi. Xorijiy tajriba (Germaniya, Frantsiya, Janubiy Koreya, Singapur) tahlili asosida qiyosiy xulosalar chiqarilgan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, ijro etuvchi hokimiyat funksiyalarining to'liq tizimli klassifikatsiyasi ilk bor ishlab chiqilgan. O'zbekiston sharoitida hokimiyat bo'g'inlari orasidagi funksional o'zaro ta'sir mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilinib, takomillashtirish uchun yangi model taklif etilgan.

Xulosa:

Ijro etuvchi hokimiyat funksiyalarining nazariy-huquqiy tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimi faol islohot bosqichida bo'lib, uning huquqiy-normativ bazasini yanada takomillashtirish zaruriyati mavjud. Tadqiqot natijasida ishlab chiqilgan funksiyalar klassifikatsiyasi va tavsiyalar «O'zbekiston — 2030» strategiyasini amalga oshirishda amaliy foyda keltirishi

mumkin. Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar faoliyatini yanada samarali tashkil etish uchun hokimiyat bo'g'inlari orasidagi koordinatsiya mexanizmlari huquqiy jihatdan mustahkamlanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni, 2022-yil 28-yanvar.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston NMIU, 2022.
4. Monteskye Sh.L. Qonunlar ruhi to'g'risida. — Toshkent: Fan, 2018.
5. Chirkin V.E. Ijro hokimiyati nazariyasi. — Moskva: Norma, 2020.
6. OECD. Government at a Glance 2023. — Paris: OECD Publishing, 2023.